

Därför behövs småskolor

(Begäran om utlåtande, 12.1.2022, Bemböle förskola)

Alla barn är inte gjorda för att gå i en stor skola. Då inte bara att nämna de barn med olika slags svårigheter och utmaningar, utan det gäller även barn som inte har några sådana. Alla barn är olika och har rätt att bli bemötta och behandlade utgående från sina förmågor och behov. Det står i förskolans läroplan.

Vi lever i ett samhälle med höga krav där många människor, både vuxna och barn lever under stress. Vad kan vi göra för att reducera stressen och öka välmåendet? Beroende på tidigare erfarenheter och upplevelser i livet är stresståligheten olika hos oss individer, en del tål mer stress än andra. Därför bör samhället kunna erbjuda skolmiljöer anpassade utifrån detta. Det behövs små skolor, där stressnivåerna, p.ga. av att antalet barn och vuxna helt enkelt är färre, är lägre.

Specialpedagog Ylva Ellneby uttrycker sin oförståelse för stora grupper och dagens livsstil: ”I dag finns så mycket forskning och kunskap om vilken stress stora grupper kan innebära för barn och vilka konsekvenser det kan få (Läraryrket, 2004)

Den tidiga barndomen har stor betydelse för hur stressade vi blir. Små barn behöver lugn och ro, långvariga människorelationer. Små barn klarar av grupper på 4-6 barn, fler relationer ger stress och aggressivitet. Ett stort utbud av valmöjligheter är inte alls det vad barnen behöver, speciellt inte yngre barn. Tvärtom, skapar det stress. Ett mindre utbud av valmöjligheter minskar på stressen. (Professor Liisa Keltikangas-Järvinen)

Vad gäller kontinuitet och hållbarhet i frågan om barn med specialbehov och särskilda utmaningar kan man fundera kring hur upplägget ser ut för dem i Esbo stad. Vad är planen för ett barn med funktionsvariation? Är det ändamålsenligt att integrera ett barn med specialbehov i en stor skola eller är en mindre skola mer lämplig? Och hur ser upplägget ut efter att barnet gått ut lågstadiet? Finns det något ställe som är anpassat för deras behov? I Finno tar man inte emot alla barn med specialbehov. Detta vet vi av erfarenhet.

Utrymmen och ändamålsenlighet

Vi har två tamburer, en främre där barnen klär av sig skor och kläder och en längre in, där barnen förvarar sina kläder. Vi har ett större mat- och samlingsrum, där också pianot finns, som används

vid tex musikstunder. I rummet finns också en stor soffa där barnen vid behov kan vila en stund, mysa eller morna sig under en filt en stund på morgonen. Ut över det har vi två skilda lektrum, varav ett också fungerar som ”bibliotek”.

På var sida lekrummen finns de gamla duschutrymmena som nu används som 1) förråd och 2) förvaring av regnkläder, vattenlek, handtvätt (där finns också en lavoar) och vid behov finns alltså även duschmöjlighet. Egen wc för barnen finns. Personalen har eget personalrum/arbetsrum, där vi även har smågruppsverksamhet med barnen. Det finns två torkskåp, förråd och förvaringsutrymmen. Enligt både barn och föräldrar är utrymmena hemtrevliga, rogivande och inspirerande.

I många stora skolor där förskolan är integrerad, har förskolan så som skolan, ett klassrum där verksamheten bedrivs. Vi kan ta Lagstad som exempel. Enlig uppgifter hade man i Lagstad förskola 21 barn i ett enda klassrum år 2020 och ljudnivån blev många gånger väldigt hög. Det finns få möjligheter att dela på barngrupperna, eftersom fler tillgängliga utrymmen inte finns, om gruppen inte vill eller kan gå ut (t.ex pga vädret, åska eller extrem kyla).

Det känns lite märkligt att våra utrymmens ändamålsenlighet i förskolan i Bemböle ifrågasatts. På Bemböle förskola har vi möjlighet att dela in barnen i mindre grupper (på 3-5 barn) även inomhus i olika utrymmen, under hela dagen. Utrymmena används effektivt och ändamålsenligt och vi har 100% behörig personal. Dessutom bör tilläggas att personer som ifrågasätter våra utrymmens ändamålsenlighet inte ens har varit här och tittat på utrymmena.

Många upplever matsituationen i stora skolors matsalar stökig och orolig. Ljudnivån är hög, när så många barn är samlade på ett ställe. Barnen i Bemböle upplever matsituationen som lugn och rofylld, då de får äta i sina klassrum i mindre grupper.

Ljudnivån ökar i stora barngrupper. Forskning har visat att buller är en rent biologisk stressfaktor, eftersom det ökar halten av cortisol. Ju jobbigare vi upplever bullret, desto mer stressande är det. (Läraryrket, 2004)

Grunden till all inlärning är trygghet. För att känna dig trygg behöver du b.la. bli sedd och hörd. En liten skola som Bemböle innebär trygghet – i skolan känner vi varandra och tröskeln är lägre för alla att komma och berätta till en vuxen då något inte står rätt till. Samarbetet med vårdnadshavarna i småskolor är mycket aktivt. Detta bidrar också till känslan av trygghet.

Studier har också visat elever från småskolor klarar sig bättre i arbetslivet. Detta leder i sin tur till mindre våld och beteendeproblem. Detta visar bla. en omfattande studie gjord i USA och forskning gjord på Linneéuniversitetet i Sverige.

Utgående från både svensk och internationell forskning finns alltså undersökningar som visar att elever i mindre skolor presterar åtminstone lika bra, om inte bättre än elever i stora skolor. I forskning som haft ett specifikt fokus på yngre elever går det inte att hitta några studier som stödjer att en stor skola skulle gynna elevers skolprestationer, visar en forskningsöversikt sammanställd vid Linnéuniversitetet. Enligt en studie i USA, där 14000 elevers matematikresultat i klass fyra jämfördes, visade att elever på små skolor generellt sett hade bättre resultat jämfört med elever på både medelstora som stora skolor. (Svt Nyheter, 2020)

I Bemböle - som är en liten skola, är samhörigheten stark. Man tar hand om varandra, både barn och personal. Barnen lämnar ingen utanför i leken. De leker tillsammans oberoende av kön och ålder. Mindre skolor, mindre grupper - leder till en lugnare dagsrytm och till färre relationer.

Idag vet man att barn inte klarar av allt för många relationer. Framför allt inte yngre barn, men inte äldre barn heller. Många relationer innebär även många separationer och separationer i olika former är hot mot barnets välbefinnande. Att ständigt behöva anpassa sig till nya situationer är också en stressfaktor. När man har många att relatera till i gruppen ökar också risken för störningar i relationerna. Det är en mycket stark stressfaktor för barn, både gällande relationer till föräldrar, pedagoger och kamrater, förklarar Ylva Ellneby. Både flickor och pojkar är känsliga för relationsstress. De stora barngrupperna påverkar även hur personalen mår. (Läraryrket, 2004)

Som har poängterats är Esbo stad en ekonomiskt hållbar stad. Ekonomisk hållbarhet innebär en långsiktig planering av ekonomin. Då måste också den sociala hållbarheten väga lika mycket, eftersom de går hand i hand.

I dagens värld är det allt fler barn som upplever stress. Det kan uttrycka sig som magont, huvudvärk, orolighet, koncentrationssvårigheter, passivitet eller aggressivitet. Långtidig stress kan leda till ångest och andra allvarigare sjukdomstillstånd. (Läraryrket, 2004) Långvarig stress och höga cortisolnivåer, kan leda till bestående men på hjärnan. (Carlsson, 2020) Samhället måste ta i beaktande individen på ett bättre sätt, vilket innebär att man måste se till de olika behoven och mångfalden. Både stora och små skolor behövs.

Fler och fler barn har ont i magen, huvudvärk, svårt att koncentrera sig, är oroliga, passiva eller aggressiva. Detta kan många läkare intyga. Det är symptom på stress, säger Ylva Ellneby, som själv skrivit böcker och följt forskningen om hur barn påverkas av stress. Undersökningar visar att hos barn som i ett tidigt skede påverkas av stress, ökar risken för att insjukna i stressrelaterade sjukdomar. I USA har man upptäckt förhöjda blodfetter hos barn i 12 –13-årsåldern och att diabetes har sjunkit långt ner i åldrarna. Annan forskning, gällande barn mellan 6 och 13 år har visat på

biologiska reaktioner i både nerv- och hormonsystem. Vid stress bildas cortisol, som sänker immunförsvaret. (Läraryrket, 2004)

Utevistelse, miljöns betydelse

Utomhus, i naturen finns ingen efterklangstid, vilket innebär att det kan förekomma mycket ljud utan att det upplevs som buller. Utevistelse stimulerar också till rörelse och stöder motoriken på ett mångsidigt sätt. Barnen får springa, hoppa, klättra och klänga, vilket förbränner stressämnen som cortisol. Utveckling av motoriken leder också till att barnen känner att de behärskar sin kropp vilket i sin tur leder till ett starkare självförtroende. (Läraryrket, 2004)

Barnen på Bemböle har naturen nära. Läget är väldigt bra. Själva skolgården är stor och varierande. Det finns något för alla. I närmiljön finns också guldgruvor som Gläms Gårdsmuseum med ett stort utbud på verksamhet för barn. Skidspår dras upp på åkern intill på vintern, där vi med förskolan brukar skida 2-3 gånger i veckan, så länge det är säsong. Skogen och naturen omringar oss på flera håll. Till Oittans kan man gå längs med fina spånbanor i skogen och Oittans Angrybirdspark finns på gåavstånd. Oittans friluftsområde erbjuder en massa olika utomhusaktiviteter. En fördel är också att vid en krissituation finns Jorvs sjukhus nära.

Stängning och sammanslagningar

Enligt en studie i Sverige tas sällan barnperspektivet eller långtgående konsekvenser med i beräkningarna när beslut om småskolors existens fattas. Argumenten för sammanslagning med större skolor är ofta bristfälliga. Småskolor beläggs med kostnader enligt schabolnsiffror, men i riktiga pengar räknat är kostnaderna de facto rätt så små. Byggnaderna kostar väldigt lite för kommunen och skattebetalarna. Tjänstemännen glömmer att ta i beaktande kostnader för skolskjuts, ombyggnation, överblivna lokaler mm. Forskning visar att när pedagogiska, samhällsliga och ekonomiska aspekter beaktas i denna fråga, är forskarnas rekommendationer tydliga: det rekommenderas att bibehålla den decentraliserade skolmodellen. (Mikael Doepel, 2017)

Slutsatser:

Återkommande hotstängningar av skolan har många dåliga biverkningar. Det gör barnen och familjerna oroliga, men det är också mycket stressande för personalen och påverkar personalens välmående. Det minskar antalet ansökningar till skolan och således barnantalet. Om skolans framtid

kunde garanteras, skulle mycket troligt också barnantalet öka. Det skulle också påverka personalens och barnens välmående i en positiv bemärkelse.

Psykisk ohälsa och illamående ökar bland barn och unga. Samhället måste ta sitt ansvar för de unga som är vår framtid. Det finns många stora skolor, men fler småskolor behövs, för att öka barns och ungas välmående.

Svenska barn och unga har också precis som finska barn rätt till att gå i en närskola där skolvägen inte är orimligt lång eller farlig.

Eftersom stora skolor inte är bättre än små och småskolor ekonomiskt sätt inte orsakar större kostnader, finns det ingen logik i att lägga ner Bemböle förskola. Esbo stad behöver kunna erbjuda invånarna mångfald och visa att de tar varje enskild individ i beaktande.

Källor:

Svt Nyheter, Anders Hjerstström (4.3.2020). Forskning: Stora skolor inte bättre än små.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrboten/stora-skolor-inte-bättre-an-sma>

Läraryrket, Annika Claesdotter (2.9.2004)

<https://www.lararen.se/forskolan/annat/stora-grupper-skapar-stress->

Carl-Henrik Adolfsson Linnéuniversitet (2014). Skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan En forskningsöversikt.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:712915/FULLTEXT02>

Anna- Liisa Keltikangas-Järvinen (15.3.2012) Pienen lapsen sosiaalisuus.

(Känd finländsk psykolog, lektor i psykologi vid Helsingfors universitet 1973–1978, filosofie doktor 1977, professor i tillämpad psykologi 1981 och professor i ämnet 1992. Hon har bland annat studerat psykosomatiska fenomen samt barns och ungdomars sociala utveckling. Invald som ledamot av Finska Vetenskapsakademien 2001)

Lotta Carlsson, Åbo Akademi (17.11. 2020). Kurs i krispsykologi.

Mikael Doepel (21.1.2017). SMÅ SKOLOR VS. STORA SKOLOR

<https://smedsby.hemochkola.fi/Site/Data/1087/Files/Sma%20skolor%20vs%20stora%20skolor.pdf>